

РЕШЕНИЕ

№ 1430

гр. София, 08.12.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 10-ТИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на седемнадесети ноември през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Цветко Лазаров

Членове: Ралица Димитрова
Нина Стойчева

при участието на секретаря Красимира Г. Георгиева
като разгледа докладваното от Ралица Димитрова Въззивно гражданско дело
№ 20231000500705 по описа за 2023 година

Производството е образувано по въззивна жалба на „ЗАД Армеец“ АД срещу решение № 3554/01.12.2022г. на СГС, ГО, 11 състав, постановено по гр.д. № 13759/21г. в частта, в която са уважени искове по чл.435 във вр. с чл.469, ал.1 от КЗ и чл.86, ал.1 от ЗЗД.

Жалбоподателят поддържа, че решението на СГС в обжалваната част е постановено в нарушение на материалния закон и процесуалните правила. Незаконосъобразно е прието, че застрахователният договор от 06.03.2017г. е действителен. Прието е за безспорно, че датата на увреждащото събитие е 19.04.2012г., а разглежданият договор е сключен на 06.03.2017г., пет години по-късно. Към момента на сключването му ищецът е знаела за предявената претенция срещу нея. В отговора на исковата молба своевременно е направено възражение по чл.355 ал.2 от КЗ, че клаузата за ретроактивно действие е нищожна, тъй като Л. Ч. е знаела, че срещу нея има заведен иск за обезщетение за вреди от професионалната ѝ дейност. Неправилно е прието, че към клаузата за ретроактивно действие е относим действащият КЗ. Въззивникът счита, че относим към спора е КЗ/отм./, тъй като обратното означава да се приеме, че се прилага закон, който не е бил в сила в момента

на извършване на противоправните действия. Приложимият закон е от съществена важност за погасителната давност. Неоснователно съдът е приел, че клаузи от Общите условия са недействителни поради противоречие със закона, поради което възражението за изключение от застрахователно покритие е недоказано. Незаконосъобразно не е обсъдено възражението за нищожност на клаузата за ретроактивно действие, въведено в т.6 от отговора на исковата молба. Жалбоподателят поддържа всички възражения, направени с отговора на исковата молба.

Затова моли въззивния съд да отмени решението на СГС в обжалваната част и да постанови друго, с което да отхвърли изцяло предявените искове.

В депозиран писмен отговор и в съдебно заседание чрез процесуалния си представител Л. Ч. оспорва жалбата. Счита я за неоснователна.

Съдът след като обсъди събраните по делото доказателства в първоинстанционното и въззивно производство по реда на чл.235 от ГПК намира за установено следното от фактическа и правна страна:

Съдът е сезиран с искове по чл.435 във вр. с чл.469 от КЗ и чл.86, ал.1 от ЗЗД. В исковата молба ищецът Л. Ч. твърди, че през 2017г. е сключила с ответното дружество застрахователен договор по застрахователна полица от 06.03.2017г. със срок на действие до 06.03.2018г. Предмет на застраховане е била професионалната ѝ отговорност за причинени на трети лица вреди. Този застрахователен договор е с предвидена клауза за ретроактивно действие за периода 06.03.2012г. до 06.03.2017г. През месец декември 2017г. е получила съобщения от ОС- гр. Бургас, с което ѝ е връчена искова молба, предявена от Е. Ц. П.-Н.. Предмет на исковата претенция е извършено нотариално удостоверяване на договор за дарение на недвижим имот, което е сключен от името на Е. Н. чрез нейния пълномощник – бивш съпруг. В исковата молба се съдържат твърдения, че Л. Ч. е изповядала сделката при оттеглено пълномощно. По тази искова молба е образувано гр.д. № 567/17г. като окръжният съд е отхвърлил иск. По делото на основание чл.219 от ГПК е било конституирано като трето лице помагач ответното дружество. При въззивното обжалване пред АС-Бургас по гр.д. № 306/19г. искът е уважен за сумата от 73 998, 70лв. Решението на апелативния съд не е допуснато до касационно обжалване с определение по гр.д. № 629/20г., III г.о. Срещу ищеца Ч. е образувано изп.д. № 489/20г., по което тя е платила сумата от

73 998, 70 лв. -обезщетение за неимуществени вреди, 8 250 лв. разноски за две съдебни инстанции, 2060лв. разноски за ВКС или общо сумата от 84 308, 70лв. Разликата до 91 831, 72лв. е удържана от ЧСИ по изпълнителното дело. През 2020г. ищецът е получила ново съобщение за образуване на гр.д. № 560/20г. пред РС- Несебър. С нова искова молба Е. Ц. К. е предявила претенция за сумата от 22 530, 30 лв., представляваща обезщетение да забавя върху сумата от 73 998, 70лв. за периода 17.07.2017г. до 16.07.2020г. По делото отново е конституирано ответното дружество на основание чл.219 ГПК. Искът е уважен изцяло. По изп.д. № 102/2021г. Л. Ч. е заплатила сумата от 22 530, 30лв., 2 101, 21 лв. разноски по делото или общо 24 631, 51лв. Разликата от тази сума до 27000лв. е сума удържана от ЧСИ по изпълнителното дело. На 04.09.2020г. е била връчена на ответника покана за плащане на изплатените от ищеца парични суми на третото увредено лице, но не е получила отговор от него. Сочи, че на основание чл.435 от КЗ тя има право да получи от застрахователя обезщетение в рамките на застрахователната сума, ако е удовлетворила увреденото лице. Тя има валидно сключен застрахователен договор. Застрахователното събитие е настъпило в период на покритие на застраховката- 19.04.2012г. Застрахователят е бил привлечен като трето лице помагач и в двете искиви производства, поради което е обвързан от постановените по тях решения. Ищецът е удовлетворила третото лице. Пред застрахователя са предявени претенции за изплатените суми. Ответникът не ѝ изплатил като обезщетение заплатените от нея суми на третото лице. Затова моли съда да го осъди да ѝ заплати сумата от 91 831, 72лв., както и 10 996 лв. лихва за забава за периода от 09.11.2021г. до 15.11.2021г., както и сумата от 27000лв. и лихва за забава в размер на 30лв. за периода 09.11.2021г. до 15.11.2021г., както и законната лихва върху главницата от 118 831, 72лв. от датата на исковата молба до окончателното им изплащане.

В депозиран писмен отговор в срок „ЗАД Армеец“ АД оспорва исковите. Счита ги за неоснователни. Направил е възражение за липса на покрит риск по застраховка „Професионална отговорност на нотариус“, обективизирана в полица от 06.03.2017г., сключена между него и ищеца. Оспорва процесното събитие да е застрахователно. Позовава се на пар.1, т.4 от ДР на КЗ. Прави възражение за нищожност на клаузата за ретроактивно действие на основание чл.355, ал.2 от КЗ, тъй като ищецът е знаела, че

събитието е настъпило. Прави възражение за недействителност на клаузата за ретроактивно действие поради липса на застрахователен интерес. Такъв не е бил налице за договаряне на клауза с ретроактивно действие, защото претенциите за обезвреда от извършени противоправни действие преди 01.01.2016г., следва да се предявят пред застрахователя, сключил застраховката към момента на предявяване на претенцията, т.е. към 04.09.2020г. В отговора се твърди, че не е предоставяно застрахователно покритие към датата на настъпване на застрахователното събитие-19.04.2012г., както и към 04.09.2020г. Прави възражение по чл.378, ал.2 от КЗ. При условията на евентуалност прави възражение по т.47 във вр. с т.45.1, т.45.3 и т.45.7 от ОУ към застрахователния договор. Счита, че са налице основанията да откаже изплащане на застрахователно обезщетение. Ответното дружество оспорва, че има застрахователно покритие на разноските, изплатени в изпълнителното производство. Прави възражение за изтекла погасителна давност по отношение на исковите претенции. Оспорва Е. П.-Н. да е претърпяла имуществени вреди. Прави възражение по чл.374, ал.1 и ал.2 от КЗ за договорено самоучастие от 300 лв. по всяка щета на застрахования. В съдебно заседание от 25.10.2022г. ответникът е конкретизирал сумите, за които твърди, че няма застрахователно покритие-това са разноски платени по двете изпълнителни дела.

Не се спори, че между ищеца и ответника е сключен договор за застраховка „Професионална отговорност на нотариуси“ с полица от 06.03.2017г. с период на покритие от 07.03.2017г. до 06.03.2018г. и с клауза за ретроактивно действие от 07.03.2012г. до 06.03.2017г. Към полицата са представени действащите ОУ.

Безспорно е, че ответното дружество е застраховало ищеца Л. Ч. като нотариус по застраховка „ Професионална отговорност на нотариуси“ за периода 14.11.2008г. до 30.03.2021г. без прекъсване.

Не е спорно, че е образувано гр.д. № 567/17г. пред ОС-Бургас с ищец Е. П. – Н. и ответник Л. Ч. за обезщетение за имуществени вреди. Окръжният съд е отхвърлил иска. С решение по в.гр.д. № 306/19г. на АС-Бургас искът е уважен като Л. Ч. е осъдена да заплати на Е. Ц. П.- Н. сумата от 73 998, 70лв. Въззивното решение не е допуснато до касационно обжалване и е влязло в сила на 11.06.2020г.

Безспорно е, че е образувано гр.д. № 560/20г. на РС- Несебър, по което ищец е Е. Ц. К. и ответник е Л. Ч. за заплащане на обезщетение за забава от 22 530, 30 лв. върху сумата от 73 998, 70лв. за периода 17.07.2017г. до 16.07.2020г. Искът е уважен изцяло и решението е влязло в сила на 06.05.2021г.

Не е спорно, че във връзка с вземанията по двете граждански дела са образувани изп.д. № 489/20г. и 102/21г., по които Л. Ч. е заплатила на Е. К. исковите суми.

По делото са представени писмени доказателства, установяващи извършените плащания от ищеца.

С писмени покани от 15.06.2020г. и 04.09.2020г. Л. Ч. е уведомила застрахователя за това, че със съдебно решение на АС-Бургас е осъдена да заплати сумата от 73 998, 70лв.- главница и разноси по делото и го е поканила да ги заплатят на увреденото лице.

С писмено уведомление от 24.01.2018г. Л. Ч. е уведомила застрахователя, че е получила съобщение от ОС-Бургас, с което ѝ е връчена искова молба от Е. Ц. П.- Н., по която е образувано гр.д. № 567/17г.

Видно от писмо от Нотариалната камера е, че срещу нотариус Л. Ч. за периода 19.04.2012г. до 19.04.2017г. няма образувани дисциплинарни производства.

При тези събрани доказателства СГС е уважил исковите частично. В отхвърлителната част решението е влязло в сила.

Пред въззивния съд нови доказателства не са ангажирани.

При така установената фактическа обстановка от правна страна съдът приема, че предмет на възивно разглеждане са обективно съединени икове по чл.435 във вр. с чл.469 от КЗ и чл.86, ал.1 от ЗЗД.

Въззивният съд се произнася служебно по валидността на първоинстанционното решение, по допустимостта му в обжалваната част, а по отношение на неговата правилност е обвързан от посочените в жалбата основания – чл.269 от ГПК, с изключение на допуснато нарушение на императивна материалноправна норма.

В обжалваната част решението на СГС е валидно и допустимо.

По правилността му.

Задължителната застраховка "Професионалната отговорност" е вид застраховка за вреди от гражданска отговорност по смисъла на КЗ и се изразява се в задължението на застрахователя за обезщетяване на вредите, причинени на трети лица, различни от застрахования. Като вид разновидност на застраховка "Гражданска отговорност", задължителната застраховка "Професионалната отговорност" е изрично уредена в действащия КЗ, притежава присъщите санкционна, превантивна и обезщетителна функции, а елементите на специалния фактическия състав, от който се поражда са: деяние - действие или бездействие на лице, извършващо определена дейност в рамките на упражнявана от него професия, противоправност на деянието, изразяваща се в неизпълнение на задълженията му при и по повод същата, настъпила в процеса на осъществяване на съответната професионална дейност, вреда в правната сфера на лице, извън застрахования, вина на упражняващия конкретната професионална дейност с проявните форми - умисъл или небрежност и причинна връзка между деянието на извършващия определената дейност и настъпилия в чуждата правна сфера вредоносен резултат. За разлика от КЗ (отм.) в действащия Кодекс на застраховането, в сила от 16.01.2016 г., законодателят в чл. 469 КЗ е определил дефинитивно застрахователното събитие при застраховка "Професионална отговорност" – настъпване на вредоносния резултат, за който застрахованият е отговорен. Възприетото законодателно разрешение и анализът на елементите от фактическия състав на задължителната застраховка "Професионална отговорност" позволяват да се приеме, че ако вредата не е настъпила, т. е. не се е проявила, не е осъществен и фактическият състав на професионалната отговорност, което изключва да е реализирано и застрахователното събитие. Застрахователното събитие не е противоправното и виновно деяние на застрахования, а вредата от него./ Р № 60263/02.12.2021г. по гр.д. № 622/21г., ВКС, IV г.о., Р № 355/19.03.2019г. п гр.д. № 8515/18г., ВКС, II т.о./

Застрахователното събитие е реализиране на покрития от застраховката риск, а покритият риск е опасността от възникване на деликтна отговорност на нотариуса по чл. 73 от ЗННД и проявлението на вредоносните последици. Отговорността възниква от определен в правната норма фактически състав, и то само, ако са осъществени всичките му елементи (обективни и субективни)

- противоправното деяние и вредоносните последици, при действието на договора със застрахователя, фактическият състав на застрахователното събитие е бил окончателно завършен.

Застраховката „Професионална отговорност“ е задължителна за нотариусите, доколкото задължението им за застраховане произтича от специалния закон- чл.30 от ЗННД. В КЗ е предвидено, че застрахователното събитие е настъпването на вредоносния резултат за трето лице, различно от застрахования и именно той подлежи на обезщетяване. КЗ предвижда възможност за ретроактивно покритие на застрахователния договор, т.е. за период преди датата на сключването му. Няма пречка такава клауза да бъде уговорена между застрахован и застраховащ. В случая по полицата от 06.03.2017г. е предвидено ретроактивно застраховане, което да покрие отговорността на застрахованото лице и за времето до 5 години преди датата на сключване на застрахователния договор. Задължено лице за изплащане на застрахователно обезщетение е ответникът. За да възникнат правните последици на така въведеното ретроактивно покритие, обаче, е необходимо и липсата на знание у застраховащия или у застрахования към момента на сключване на застрахователния договор, че застрахователното събитие е настъпило през този минал период, като доказателствената тежест за знанието е на застрахователя. В отговора на исковата молба и във въззивната жалба се поддържа възражението за нищожност на клаузата за ретроактивно действие по процесното застрахователно правоотношение, именно поради знание у ищеца, че събитието е настъпило. В случая събитието е вредоносният резултат, настъпил за третото увредено лице. Към момента на сключване на застраховката „Професионална отговорност“ Л. Ч. не е имала възможност да знае, че от изповяданата от нея сделка на 19.04.2012г. ще произтекат вреди за трето лице, а именно Е. П.-Н./К./. Тя е уведомила застрахователя за започналия срещу нея съдебен процес за присъждане на вреди от нейни действия, извършени в качеството ѝ на нотариус на 24.01.2018г. Ищецът не би могла да има знание, че е настъпил вредоносен резултат преди да ѝ се връчи копие от исковата молба, което е станало на 18.12.2017г. На основание чл.154 от ГПК застрахователят не е доказал знанието у застрахования за настъпил вредоносен резултат към момента на сключване на застрахователния договор на 06.03.2017г. Поради това възражението му е неоснователно.

Второто възражение е за нищожност на клаузата за ретроактивно действие поради липса на застрахователен интерес. От съществено значение за възникване и съществуването на застрахователно правоотношение е наличието на застрахователен интерес- чл.349, ал.1 от КЗ. Липсата му прави договора недействителен- чл.349 ал.2 от КЗ. Свързването на законодателя на отсъствието на застрахователен интерес с такива тежки последици за застрахователния договор определя неговото правно значение за застрахователните отношения. Застрахователният интерес е свързан с наличието на правоотношение, по силата на което едно лице има имуществено или неимуществено право, засягането на което ще представлява за него вреда. Такъв трябва да има през цялото времетраене на договора. С отсъствието му по време на действието на застрахователното правоотношение законът свързва като правна последица прекратяване на договора. В този случай застрахованият има право да задържи частта от премията, съответстваща на изтеклия срок на застрахователния договор до прекратяването му – чл.349, ал.5 от КЗ. Ищецът като нотариус има интерес от уговаряне на клауза за ретроактивно покритие, доколкото могат да настъпят вреди от възможни негови противоправни професионални действия, извършени в периода на ретроактивното покритие, но вредоносния резултат е установен по- късно. Интерес от застраховането по застраховка „Професионална отговорност“ ще има винаги, докато застраховано лице изпълнява определена професионална дейност и по закон е предвидено задължение да се застрахова. За ищецът е налице интерес от застраховането доколкото има потенциална отговорност към трети лица за вреди, причинени на тях при или по повод на изпълнение на професията му. Затова не може да се приеме, че няма интерес от уговаряне на ретроактивно покритие. Клаузата на е нищожна на това основание.

Във въззивната жалба се прави възражение, което не е релевирано в отговора на исковата молба, а именно относно приложимия закон по отношение на клаузата за ретроактивно действие, същото следва да бъде разгледано, доколкото съдът следи служебно за прилагане на материалния закон от първоинстанционния съд. Тази уговорка е предвидена в договор, чието регулиране се осъществява от сега действащия КЗ. Това, че се предвижда отговорност на застрахователя за изминал период не прави приложим друг закон по отношение на тази уговорка. В отменения КЗ

такава правна възможност не е предвидена. Независимо, че застрахователното събитие ще настъпи през минал период, за който е действал отменен нормативен акт, последният не е приложим по отношение на него.

Съгласно чл.435 от КЗ, ако застрахованият е удовлетворил увреденото лице има право да получи от застрахователя застрахователно обезщетение в рамките на застрахователната сума/ лимита на отговорността/ и на покритието на застрахователния договор при спазване на изискванията на чл.434 от КЗ. Регресният иск може да се предяви при наличието на определени предпоставките, установяващи активната легитимация на ищеца-застрахован. Те са следните: валидно застрахователно правоотношение между него и ответника и да е удовлетворил увреденото лице.

Пасивно легитимиран да отговаря по предявения иск е застрахователят.

От доказателството се установява, а и не се спори, че Л. Ч. е изплатила обезщетение за имуществени вреди на увреденото от нея лице в качеството ѝ на нотариус, както и че е налице валидно застрахователно правоотношение, включително и за ретроактивното покритие. Противоправното действие е настъпило на 19.04.2012г., когато в нарушения на своите задължения по закон, ищецът е изповядала правна сделка. Тогава е възникнала вредата за третото лице, тъй като в този момент е било лишено от негово имуществено благо, каквото е правото на собственост върху недвижим имот. Това право има цена, която представлява вредоносния резултат. Така се е проявил вредоносния резултат, с което е завършен фактическият състав на застрахователното събитие. Установяването по-късно на размера на вредата с влезли в сила съдебни решения е ирелевантно, тъй като не е част от фактическият състав на задължителната застраховка „Професионална отговорност“. Те имат значение по чл.65 от ОУ за определяне на застрахователното обезщетение, което застрахователят дължи на застрахования. Осъществили са и предпоставките на деликта- действие или бездействие, което да е противоправно, да е извършено от застрахованото лице при или по повод на неговата професионална дейност, вина на извършващия професионална дейност в нейните форми умишъл или небрежност, вреда в сферата на трето лице и причинна връзка между нея и деянието. Те са установени по съдебен ред. Затова следва да се приеме, че се е осъществило застрахователното събитие в периода на ретроактивно

действие на застрахователния договор и ищецът има право да получи платеното от него на увреденото лице при отчитане на договореното самоучастие.

Не са налице предпоставките за отказ на застрахователя да плати застрахователно обезщетение – чл.47 от ОУ. В негова тежест е да установи, че са налице предпоставките за отказ от заплащане на застрахователно обезщетение. Въззивникът се е позовал на чл.47 във вр. с чл.45.6, чл.45.7 и чл.45.8. Не са ангажирани доказателства за това, че ищецът не е изпълнил задълженията си, поети със застрахователния договор или ОУ към него: да не е изпълнил писмено дадени от дружеството предписания при сключването или по време на действието на застрахователния договор, да спазва предписанията на компетентните органи към начина на осъществяване на професионалната му дейност, както и че не е допуснал застрахователя да прави проверки. Поради това не са налице предпоставките за отказ от плащане на застрахователно обезщетение.

Исковете са основателни за сумата от 84 308, 70лв. и 18 923, 65лв. с включени разноси, присъдени със двете съдебни решения. Не следва да се уважават исковете за разноските в изпълнителното дело, включително и за сумите, удържани в полза на ЧСИ. Те не се обхващат от регресната претенция.

Основателни са исковете по чл.86, ал.1 от ЗЗД в размер на 10 221,05лв. и 30лв.

Неоснователно е възражението за погасяване по давност на правата и задълженията по застрахователния договор на основание чл.378, ал.2 от КЗ. Според тази разпоредба се погасят с 5годишна погасителна давност правата и задължения, по изчерпателно изброените в нея застраховки, включително и тези по настоящия застрахователен договор „Професионална отговорност“ съгласно Приложение 1, раздел II, б. А от него. В ал.5 на същата разпоредба е предвидено, че регресните и субругационни икове се погасяват с петгодишна давност, която започва да тече от датата на извършеното плащане от страна на застрахователя или причинителя на вредата. В случая двете плащания от страна на ищеца на третото увредено лице са направени на 23.07.2020г. и на 04.08.2021г. От тогава до предявяване на исковата молба не е изтекла погасителна давност и правата и задълженията по процесния застрахователен

договор не са погасени.

Застрахователят е направил възражение за погасяване на исковете по давност, т.е. по общия закон- чл.110 и чл.111 от ЗЗД. Според чл.114 от ЗЗД давността започва да тече от деня, в който вземането е станало изискуемо. Вземанията на ищеца срещу застрахователя са станали изискуеми от деня на плащането на обезщетението на третото увредено лице, поради което исковете не са погасени по давност и по реда на ЗЗД.

Изложеното дава основание на въззивния съд да потвърди решението на СГС в обжалваната част.

По разноските.

На въззивника не се дължат такива поради изхода на спора.

На Л. Ч. се дължат разноски за въззивното производство в размер на 9 189, 32лв. като въззивният съд намира за основателно направеното своевременно възражение по чл. 78, ал.5 от ГПК по отношение на адвокатското възнаграждение на нейния процесуален представител. Въззивният съд като съобрази фактическата и правна сложност на делото, както и извършените пред него процесуални действия, счита за прекомерно адвокатското възнаграждение на процесуалния представител на ищеца.

Воден от горното, съдът

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 3554/01.12.2022г. на СГС, ГО, 11 състав, постановено по гр.д. № 13759/21г. в частта, в която са уважени искове по чл.435 във вр. с чл.469, ал.1 от КЗ и чл.86, ал.1 от ЗЗД.

ОСЪЖДА „ЗАД Армеец“ АД, ЕИК121076907, гр. София, ул. „Ст. Караджа“ № 2 да заплати на Л. С. Ч., ЕГН ***** със съдебен адрес: гр. София, ул. „Кузман Шапкарев“ № 4, етг.1 чрез адв. Б. Е. сумата от 9 189, 32лв. разноски по делото пред САС.

Решението подлежи на обжалване пред ВКС в едномесечен срок от съобщението да страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____